

Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1973

door

J. MENNEMA en S. J. VAN OOSTSTROOM
(Rijksherbarium, Leiden)

In vergelijking met de lijst „oude stijl” is een verheugende verandering merkbaar. Stonden enkele opgaven van vondsten van zeldzame inheemse plantesoorten voorheen wat verloren tussen de uitgebreide opsommingen van vondsten van adventieve planten, thans is er een beduidende toename merkbaar van opgaven van merkwaaardige vindplaatsen van — wellicht ook wel minder zeldzame — inheemse soorten, die onze kennis van het huidige areaal van de Nederlandse flora in niet onbelangrijke mate vergroten. In de meeste gevallen zijn de opgaven van deze „afwijkende” vindplaatsen van een korte toelichting voorzien.

De lijst met inheemse soorten had dit maal nog groter kunnen zijn, indien wij niet hadden besloten om de vondsten van de Waddeneilanden niet op te nemen. Het ligt

nl. in ons voornemen binnenkort deze vondsten in een aparte lijst te publiceren (MENNEMA & VAN OOSTSTROOM, 1974) tezamen met reeds eerder vermelde vondsten, ten einde een zo volledig mogelijke aanvulling te geven op De flora van de Nederlandse, Duitse en Deense Waddeneilanden (GREMMEN & KREMERS, 1971).

Doordat op diverse plaatsen in ons land thans wordt geïnventariseerd op basis van km²s (MENNEMA, 1973), is het floristisch onderzoek dermate geïntensiveerd, dat vele vondsten ons worden toegezonden, die bij een grovere inventarisatie wellicht over het hoofd zouden worden gezien. Zo heeft de Werkgroep Goeree, bestaande uit medewerkers en studenten, werkzaam bij de afdeling Nederland van het Rijksherbarium, bij de floristische inventarisatie van Zuid-Holland per km² voor de afdeling Milieuzaken van de Provinciale Waterstaat Zuid-Holland, vele nieuwe gegevens verzameld op Goeree, dat toch waarlijk niet tot de floristisch onbekende gebieden mag worden gerekend.

Het is wellicht nuttig om op te merken, dat vondsten van adventieve en verwilderde soorten slechts in de lijst worden opgenomen, indien zij na de tweede wereldoorlog op de betreffende vindplaats nog niet werden aangetroffen. De afdeling Nederland beschikt thans over een kaartsysteem, dit jaar met medewerking van de heer R. S. J. Smits van de afdeling Collectiebeheer van het Rijksherbarium tot stand gekomen, waarin alle vondsten van adventieve en verwilderde soorten van na 1945 zijn opgenomen. Dit kaartsysteem kan door een ieder, die dit wenst, worden geraadpleegd.

In de lijst van adventieve soorten is ook een aantal inheemse plantesoorten opgenomen, waarvan o.i. de vermelde vindplaats op een adventieve vondst duidt, met dien verstande, dat kan worden aangenomen, dat zij door toedoen van de mens van een in Nederland gelegen natuurlijke standplaats afkomstig zijn.

Evenals voorheen houden wij ons ook nu weer aanbevolen voor toezending van materiaal en voor opgaven van nieuwe vondsten. Het is daarbij van belang, dat steeds nauwkeurig de vindplaats, liefst zo gedetailleerd mogelijk, de datum van de vondst en de naam van de vinder worden vermeld.

Voor de namen van in deze lijst vaak genoemde vinders zijn de volgende afkortingen gebruikt:

(A.) voor J. Akkerman te Beverwijk; (de B.) voor E. de Boer te Wons, Fr.; (Bo.) voor Joh. Bolman te Amsterdam; (Bij.) voor R.-J. Bijlsma te Ede; (Me.) voor J. Mennema te Voorschoten; (v.d.M.) voor R. van der Meijden te Leiderdorp; (R.) voor F. Rudolphy te Gorredijk; (S.) voor P. F. Stolwijk te Hardegarijp, Fr.; (v.V.) voor G. J. C. M. van Vliet te Leiden; (Unio) voor Excursie van de Commissie voor het Floristisch Onderzoek van Nederland.

Literatuur

GREMMEN, N. J. M. & J. W. P. M. KREMERS, 1971. De flora van de Nederlandse, Duitse en Deense Waddeneilanden. Nijmegen.

MENNEMA, J., 1973. Een vegetatiewaardering van het stroomdallandschap van het Merkske (N.-Br.), gebaseerd op een floristische inventarisatie. Gorteria 6 (10/11), p. 157—179.

— & S. J. VAN OOSTSTROOM, 1974. Aanvullende gegevens op De flora van de Nederlandse, Duitse en Deense Waddeneilanden (in voorber.).

A. Inheemse soorten

PTERIDOPHYTA

Equisetaceae

Equisetum telmateia Ehrh.; Z.-Flevoland, aan binnenzijde Oostvaardersdijk, dec. 1973 (L. S. Buursma). Deze opmerkelijke vindplaats ligt geheel buiten het Nederlandse areaal van de soort.

Lycopodiaceae

Lycopodium selago L.; Ooststellingwerf, Fr., boswachterij Appelscha, onder *Larix leptolepis*, aug. 1973 (opg. W. Ph. ten Klooster).

Ophioglossaceae

Ophioglossum vulgatum L.; Hoedekenskerke, Zeel., in wegberm, juni 1973 (Mej. C. J. Smits).

Polypodiaceae

Athyrium filix-femina (L.) Roth; Goeree, tussen Dirksland en Melissant, mei 1973 (Werkgroep Goeree). Deze in het oostelijk deel van ons land zeer algemene varensoort komt in het Deltagebied uiterst zeldzaam voor.

Blechnum spicant (L.) Roth f. *anomalum* Moore; De Boterpol bij Wateren, Dr., in greppel, juli 1973 (J. Geesink).

Cystopteris fragilis (L.) Bernh.; Utrecht, grachtmuur, sept. 1972 (opg. S.).

Phyllitis scolopendrium (L.) Newm.; Veerse Meer, W. van Kortgene, op bazaltglooiing, april 1973 (opg. H. de Ligt).

Pteridium aquilinum (L.) Kuhn; slikken in Grevelingen, Z. van Stellendam, aug. 1973 (Rijkswaterstaat Deltadienst); Goeree, dijk W. van haven van Nieuwe Tonge, aug. 1973 (Werkgroep Goeree). Van deze in het oostelijk deel van ons land zeer algemene varensoort zijn in het Deltagebied slechts enkele vondsten bekend.

ANGIOSPERMAE

Boraginaceae

Echium vulgare L.; Espel, N.O.P., bij Espelervaart, 1972, thans verdwenen (opg. P. Bremer). Volgens BAKKER (1955) is deze soort in de Noordoostpolder oorspronkelijk gekomen via uit Duitsland en België afkomstige steenslag, maar hij moest, na zich langs de wegen in de polder te hebben verspreid, op den duur het onderspit delven voor ingezaaide grassen en klavers.

Lithospermum arvense L.; Zelhém, weg naar Hummelo, in graanakker, juni 1973 (opg. E. J. Weeda). Buiten Zuid-Limburg is, behoudens diverse adventieve vondsten, dit akkeronkruid recent slechts van zes vindplaatsen bekend.

Campanulaceae

Legousia hybrida A. DC.; Wrakelerberg, L., in graanveld, juli 1973 (v.d.M.).

Legousia speculum-veneris (L.) Durande ex Vill.; Nijbroek, gem. Voorst, Gld., in roggeakker, juni 1973 (opg. de B.).

Caryophyllaceae

Lychnis flos-cuculi L., met witte bloemen; Molenaarsgraaf, Z.-H., in berm van provinciale weg, juni 1973 (opg. R. Liefwaard).

Sagina procumbens L., met gevulde bloemen; station Ede—Wageningen, juni 1973 (opg. Bij.).

Scleranthus polycarpus L.; Spier, Dr., langs nieuwe weg, juni 1973 (v.d.M.).

Chenopodiaceae

Beta vulgaris L. subsp. *maritima* (L.) Arcang.; IJmuiden, strand buiten de Zuiderpier, 1973 (opg. Dr. G. Kruseman). De tweede opgave van een vondst langs de kust tussen Den Helder en Hoek van Holland van een soort, die in het Deltagebied niet meer zeldzaam kan worden genoemd.

Cistaceae

Helianthemum nummularium (L.) Mill.; Z.-rand van het Eyserbos, gem. Wittem, L., juni 1972 (opg. Mevr. A. Kruyt-Piet); id., 1973 (opg. Dr. S. J. Dijkstra). Volgens DEN HELD (1974) was deze soort thans alleen bekend van de St. Pietersberg.

Compositae

Arnoseris minima (L.) Schw. & Körte; Wijster, Dr., langs weg tussen akkers, juni 1973 (J. J. M. van Alphen); Spier, Dr., langs nieuwe weg, juni 1973 (v. d. M.). Van dit vroeger vooral in het oostelijk deel van ons land zeer algemene akkeronkruid zijn ons thans minder dan 30 vindplaatsen bekend; VAN DER MAAREL (1971) noemt de soort in zijn florastatistiek vrij algemeen.

Aster tripolium L.; Veessen, de Hank in IJsseluitwaard, sept. 1972 (opg. H. L. Menke); Reeuwijkse Plassen, juli 1973 (opg. Th. A. Hattink); O. van Vianen, langs de Lek, op krib, 1973 (H. de Priester & G. van der Velde); zie de Levende Natuur 76(7/8), 1973, p. 184. Het binnenlandse areaal van deze algemene kustsoort, die gedurende de laatste jaren langs onze grote rivieren in toenemende mate wordt aangetroffen (VAN DEN BERGH & HEKKING, 1973), breidt zich nog steeds uit.

Bellis perennis L., zonder en met weinig lintbloemen en groene buisbloemen; Hoorn, in gazon, 1973 (G. Houtman). Zie Natura 70(8), 1973, p. 123.

Carduus nutans L.; dijk langs de Dubbele Wiericke, gem. Driebruggen, Z.-H., aug. 1973 (opg. Th. A. Hattink). De vondst van dit Fluviatiele element in het Hafdistrict vormt een van de weinige recente aanduidingen van de Fluviatiele invloed, die de Hollandsche IJssel nog steeds in het Hafdistrict uitoefent (HATTINK, 1974).

Cirsium dissectum (L.) Hill \times *C. palustre* (L.) Scop. (*C. \times spurium* Delastre); Kobbelân tussen Veenhoop en Goëngahuizen, Fr., juni 1973 (R.); Rome, W. van Beetsterzwaag, juni 1973 (id.); Deelen, W. van Tijnje, Fr., juni 1973 (id.); Wijnjeterp, Fr., juni 1973 (id.); Het Meeuwenkampje, Renswoude, in blauwgrasland, juli 1973 (v. d. M.); in alle gevallen tussen de ouders.

Cirsium oleraceum (L.) Scop.; Jofferbos, Kunrade, L., juli 1973 (M. F. J. Essers). Zie Natuurh. Maandbl. 62(10), 1973, p. 121.

Crepis tectorum L.; Ginkel, Gld., akkerrand bij Kreelse Plas, juni 1973 (opg. Bij., M. T. Jansen & Dr. F. M. Muller).

Filago vulgaris Lamk.; Pyrolavlak bij Hargen, Schoorl, juni 1973 (Unio).

Gnaphalium luteo-album L.; Urk, zandafgraving, aug. 1971 (opg. P. Bremer); Sloterdijk, op opgespoten terrein, in 1000-en exx., aug. 1973 (Bo.). Na de vondst in Oostelijk Flevoland (JANSEN & MENNEMA, 1973a) is deze buiten de kuststreek en het Fluviaatiele en Kempense district zeer zeldzame soort (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1973) nu voor de tweede maal (BAKKER, 1955) in de Noordoostpolder aangetroffen; wellicht moet de vondst te Sloterdijk als adventief worden beschouwd.

Pulicaria vulgaris Gaertn.; IJsseloever bij Koppenwaard, Lathum, gem. Angerlo, sept. 1959 (opg. H. M. van de Steeg).

Senecio vulgaris L. var. *radiatus* Koch; Koog aan de Zaan, stationsterrein, mei 1973 (A.).

Sonchus palustris L.; tussen Middelharnis en Stad aan het Haringvliet, in hoog rietveld langs het Haringvliet, aug. 1973 (Werkgroep Goeree). Deze soort, die blijkens recent onderzoek in Zuidwest-Nederland niet onbelangrijk is toegenomen, met uitzondering van Zeeland (SIPKES & MENNEMA, 1968), was van Goeree-Overflakkee nog niet bekend.

Tragopogon pratensis L. subsp. *minor* (Mill.) Hartm.; Noorddijk, bij Zuidzijde en Middelsluisdijk, gem. Zuid-Beijerland, juli 1973 (H. Gaasenbeek). Deze op de Zeeuwse eilanden en op Goeree-Overflakkee (en langs de kust) algemene soort komt op de overige Zuidhollandse eilanden, uitgezonderd de duinstrook, zeldzaam voor en was van de Hoeksche Waard nog niet bekend.

Cruciferae

Cardamine pratensis L. subsp. *palustris* (Wimm. & Grab.) Janchen; Boddenbroek, gem. Ambt-Delden, Ov., mei 1973 (opg. E. J. Weeda). Uit het onderzoek van BERG & SEGAL (1966) blijkt, dat van subsp. *palustris* uit het oosten van ons land weinig vondsten bekend zijn.

Crambe maritima L.; N. van Oosterbierum, Fr., op zeedijk, sept. 1973 (opg. D. T. E. van der Ploeg); Den Helder, op diverse plaatsen, juni 1973 (opg. Mej. W. Eelman); id., 1973 (J. de Jonge); zie de Levende Natuur 73(10), 1973, p. 231; Scheelhoek, 1973 (opg. P. M. Zegers). De zeekool, die sinds 1959 in ons land in opmars is (MENNEMA, 1973), heeft nu ook Friesland bereikt.

Cyperaceae

Carex appropinquata Schum.; Friesche Veen, Paterswolde, juni 1973 (opg. J. A. de Boer).

Carex aquatilis Wahlenb.; Vierhuis, Fr., oeverlanden aan het Tjeukemeer, mei 1973 (R.) Deze boreale zegge, die van Friesland reeds bekend was van het stroomgebied van de Boorn, de Tjonger en de Linde (VAN DER PLOEG & RUDOLPHY, 1970 en 1971), is nu ook aan het Tjeukemeer gevonden.

Carex demissa Hornem. × *C. hostiana* DC. (*C.* × *fulva* Good.); Jelsma's Unlân tussen Veenhoop en Goëngahuizen, Fr., blauwgrasland, juni 1973 (R.); Rome, W. van Beetsterzwaag, blauwgrasland, juni 1973 (id.); Stuttebos bij Oldeberkoop, Fr., blauwgrasland, juni 1973 (id.); in alle gevallen tussen de ouders.

- Carex hudsonii* A. Benn. × *C. nigra* (L.) Reichard (*C. × turfosa* Fries); Rome, W. van Beetsterzwaag, juni 1973 (R.); Schar bij St. Johannesga, Fr., mei 1973 (id.); Tjongervallei ten Z. van Oude Horne, Fr., mei 1973 (id.); in alle gevallen tussen de ouders. Enkele opgaven uit Friesland van deze *Carex*-bastard, die volgens KERN & REICHEL (1954) zeker vaak over het hoofd wordt gezien.
- Carex lasiocarpa* Ehrh. × *C. riparia* Curt. (*C. × evoluta* Hartm.); Wide Krite, W. van Boornbergum, Fr., tussen de ouders, juni 1973 (R.).
- Carex polyphylla* Kar. & Kir.; Voorschoten, opgespoten terrein aan de Vliet, mei 1973 (J. J. M. van Alphen). Deze zeer zeldzame zeggesoort was in ons land alleen van enkele plaatsen in Limburg bekend.
- Carex riparia* Curt. × *C. rostrata* Stokes (*C. × beckmanniana* Figert); Wide Krite, W. van Boornbergum, Fr., tussen de ouders, juni 1973 (R.).
- Cyperus fuscus* L.; Leerdam, weg naar Schoonrewoerd, op vochtige grond van nieuw gegraven singel, aug. 1973 (H. de Priester & G. van der Velde).
- Scirpus triqueter* L.; aan de N. oever van de Hollandsche IJssel bij Ouderkerk a/d IJssel, sept. 1973 (Mevr. A. J. Quené-Boterenbrood). Een nieuwe vindplaats van een zeldzame soort, die volgens QUENÉ-BOTERENBROOD & MENNEMA (1973) binnen enkele decennia alleen nog zal worden aangetroffen langs de Oude Maas, waar het verschil tussen hoog- en laagwater meer dan een meter blijft bedragen.

Empetraceae

- Empetrum nigrum* L.; Egmond-Binnen, Noordhollands Duinreservaat, in het noordelijk deel van het Sandervlak, juli 1973 (A. L. J. van IJzendoorn). Deze vindplaats in de duinen van een soort, die VAN SOEST (1973) als kensoort noemt voor het Waddendistrict t.o.v. het Duindistrict, is gelegen ten Z. van Bergen, dus in het Duindistrict. Of verplaatst de grens van het Waddendistrict zich in zuidelijke richting?

Ericaceae

- Oxycoccus macrocarpos* (Ait.) Pursh.; tussen Bakkeveen en Allardsoog, Fr., in natte valleij, dec. 1973 (R.).

Euphorbiaceae

- Euphorbia esula* L.; Breezanddijk, Afsluitdijk, juni 1973 (opg. de B.); Workumerwaard, sept. 1972 (id.). Deze in het Fluviaatiele district algemene, doch in het noorden van het land zeldzame soort, is ook blijkens gegevens in het IVON-archief door D. T. E. van der Ploeg recent op diverse plaatsen in Friesland gevonden.
- Euphorbia paralias* L.; Ijmuiden, strand buiten de Zuiderpier, 1973 (opg. Dr. G. Kruseman). Van deze in aantal sterk achteruitgegane soort (QUENÉ-BOTERENBROOD & MENNEMA, 1973) was recent van de kust tussen Den Helder en Hoek van Holland geen vindplaats bekend.

Geraniaceae

- Geranium robertianum* L., met witte bloemen; Twijzelerheide, gem. Achtkarspelen, Fr., aug. 1973 (opg. S.).

Gramineae

Alopecurus aequalis Sobol.; bij Moordrecht, in griendje, juli 1973 (Mevr. A. J. Quené-Boterenbrood). Deze in het oosten van ons land minder zeldzame soort komt in het westen weinig voor.

Bromus commutatus Schrad.; Zaadijk, oude vuilnisstortplaats, aug. 1973 (A.). JANSEN (1951) sluit de mogelijkheid niet uit, dat deze soort buiten het Fluviatiele gebied en Zuid-Limburg ook adventief voorkomt.

Bromus secalinus L.; Leiden, op brug, mei 1973 (v. d. M.). Deze soort, die vroeger vrij algemeen voorkwam in korenvelden in het oosten en zuiden des lands, is thans zeer zeldzaam geworden (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1973).

Catapodium rigidum (L.) Hubbard; Aardenburg, Z.-Vl., op koolaspad, aug. 1973 (F. Adema, Me., v. d. M. & v. V.).

Parapholis strigosa (Dum.) Hubbard; Workum, achter zeedijk, juli 1972 (opg. de B.). Deze algemene soort van de Waddenkust en het Deltagebied is elders zeldzaam.

Juncaceae

Juncus filiformis L.; N. van Veenwouden, Fr., in weiland, sept. 1972 (N. Schotsman & A. Timmerman). Zie *Gorteria* 6(7), 1973, p. 123.

Labiatae

Nepeta cataria L.; Boven-Leeuwen, uiterwaard aan de Waal, juli 1973 (opg. Bij. & Dr. F. M. Muller).

Salvia pratensis L.; sluis Katse Veer, Zeel., juni 1973 (opg. C. van Alphen). Deze soort is zeldzaam in het maritieme deel van het Fluviatiele district.

Teucrium scorodonia L.; Banterbos, N. van Emmeloord, langs bospad, aug. 1970, sindsdien teruggevonden (opg. P. Bremer). Deze algemene soort van de hoge zandgronden was uit het Hafdistrict, waartoe VAN SOEST (1973) de IJsselmeerpolders rekent, niet bekend.

Lentibulariaceae

Pinguicula vulgaris L.; Amersfoort, De Treek, in vochtige heide, zomer 1973 (opg. L. Haanstra). Het uurhok, waarin deze vindplaats ligt, was van vóór 1950 bekend en brengt het aantal recent bekende uurhokken van deze vroeger vrij algemene en thans zeldzame soort (MENNEMA, 1974) op 11.

Liliaceae

Gagea lutea (L.) Ker-Gawl.; Z. van Brummen, op iepenwal, 1973 (E. J. Weeda); Kraaienbos, tussen Kekerdome en Millingen, 1971 (id.); zie *De Levende Natuur* 76(4), 1973, p. 96, resp. p. 80.

Gagea villosa (Bieb.) Duby; Welsum, gem. Olst, Ov., in verwilderde tuin van boerderij langs de Gelderse IJssel, mei 1973 (opg. de B.). Met deze nieuwe vondst is het aantal van 4 recente vindplaatsen (JANSEN & MENNEMA, 1973b) van een soort, die tot voor kort als bij ons uitgestorven werd beschouwd, gestegen tot 5.

Polygonatum odoratum (Mill.) Druce; Bregtdorp, N. van Schoorl, binnenduinrand, mei 1973 (opg. Mej. S. M. van der Baan). Een eerste vondst van deze soort in het Waddendistrict; hij kwam in de duinen tot nu toe niet noordelijker dan Castricum voor (VAN OOSTSTROOM & REICHELGT, 1964).

Scilla non-scripta (L.) Hoffmgg. & Link; Goeree, duinen W. van Westnieuwlandse Polder, mei 1973 (Werkgroep Goeree); Wijlrebos, L., mei 1973 (opg. Dr. G. Londo). Op Goeree was deze in de duinstrook als indigeen te beschouwen soort (QUENÉ-BOTERENBROOD & MENNEMA, 1973) nog niet gevonden; of de soort in Zuid-Limburg indigeen is, kan niet met zekerheid worden gezegd.

Linaceae

Radiola linoides Roth; Luttelgeest, N.O.P., Blankenhammerweg, aug. 1963, in 1972 niet teruggevonden (opg. de B.). Deze vroeger vrij algemene en thans vrij zeldzame soort was van het Hafdistrict, waartoe VAN SOEST (1973) de IJsselmeerpolders rekent, niet bekend.

Loranthaceae

Viscum album L.; Rotterdam, Trompenburg, op meidoorn, okt. 1973 (opg. G. J. Eerland).

Lythraceae

Peplis portula L.; Wassenaar, Bierlap, kwelplas, okt. 1973 (v. d. M.). Deze vrij algemene soort, die wel in het Waddendistrict voorkomt, is nu ook in het Duindistrict gevonden.

Nymphaeaceae

Nuphar lutea (L.) Sm.; Hoeksche Waard, N. van 's-Gravendeel, in sloot achter Oude Maas, juni 1973 (opg. R. Liefwaard); Sliedrechtse Biesbosch, Z. van Sliedrecht, juli 1973 (id.). Volgens HEUKELS-VAN OOSTSTROOM (1973) is deze soort op de Zuidhollandse eilanden zeldzaam.

Orchidaceae

Epipactis helleborine (L.) Crantz; Jaagpad langs de Schinkel, bij de sluizen, in enkele 100-en exx., juli 1973 (Bo.). De eerder genoemde vindplaatsen in de omgeving van Amsterdam (VAN OOSTSTROOM & MENNEMA, 1972) als enige in het Hafdistrict van deze in Nederland overigens vrij algemene orchidee, lagen noordelijk en oostelijk van Amsterdam; deze nieuwe vindplaats is er zuidwestelijk van gelegen.

Epipactis palustris (L.) Crantz; Stoenherne, N. van Hindelopen, Fr., in open rietland, juli 1973 (R.); Ooypolder, tussen Ooy en Ooyse Graaf, juni 1973 (opg. Bij., M. Koelewijn & H. van Oeveren); Diemen, terrein Electricische Centrale, 100-en exx., aug. 1972 (opg. Bo.); IJsselmeerkust tussen Naarden en nieuwe brug bij Muiderberg, in uiterste Z.W.-hoek van nieuwe polder, 100-en exx., juli 1973 (opg. J. Frencken). Deze in het Waddendistrict vrij algemene, elders vrij zeldzame orchidee was van Friesland niet bekend en komt aan de IJsselmeerkust en in het Fluviaatiele district zeer zeldzaam voor.

Orobanchaceae

Orobanche lutea Baumg.; Kunderberg, L., op *Melilotus albus*, juli 1973 (M. F. J. Essers). Zie Natuurh. Maandbl. 62(10), 1973, p. 120.

Orobanche minor Sm.; Wageningen, in kas, op *Streptocarpus* cultivar, 1973 (Dr. Ir. A. C. Zeven).

Papaveraceae

Corydalis solida (L.) Sw.; Geysteren, L., kasteelruïne, april 1973 (Me.). Van deze vrij zeldzame soort zijn in Noord-Limburg slechts enkele vindplaatsen bekend.

Papilionaceae

Lathyrus nissolia L.; Tholen, Kettingdijk, juni 1973 (opg. A. L. van Berge Henegouwen).

Trifolium ornithopodioides L.; Ameland, 1972 (opg. D. T. E. van der Ploeg).

Trifolium scabrum L.; tussen Melissant en Stellendam, langs nieuw aangelegde weg, ingezaaid?, juni 1973 (Dr. K. J. Huisman).

Trifolium striatum L.; tussen Melissant en Stellendam, langs nieuw aangelegde weg, ingezaaid?, juni 1973 (Dr. K. J. Huisman).

Potamogetonaceae

Potamogeton lucens L. × *P. praelongus* Wulf. (*P. × decipiens* Nolte ex Koch); Delleburen en stroomdal van de Tjonger ten W. van Oldeberkoop, Fr., aug. 1973 (R.); Makkinga, Fr., Prikkedam, juli 1973 (id.); Nijeberkoop, Fr., sept. 1973 (id.). Zie ook VAN DER PLOEG (1974).

Primulaceae

Primula veris L.; Aerdenhout, Eikengarde, april 1973 (J. Mourik). Deze in het Krijt-district vrij algemene en in het Fluviatiele district vrij zeldzame soort komt in het Duindistrict zeer zeldzaam voor (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1973).

Pyrolaceae

Pyrola rotundifolia L.; Luttelgeest, N.O.P., Uiterdijkseweg, juli 1963 en sept. 1965 (opg. de B.). Deze in het kustgebied algemene soort komt elders in Nederland zeldzaam tot zeer zeldzaam voor.

Ranunculaceae

Helleborus viridis L.; Elden, Gld., parkbos rond het wiel, N. van het dorp, april 1973 (M. T. Jansen & W. Vink).

Myosurus minimus L.; Goeree, polder Oude Oostdijk, N. van Goedereede, mei 1973 (Werkgroep Goeree); Aardenburg, Z.-Vl., op vochtige, zandige grond, aug. 1973 (F. Adema, Me., v. d. M. & v. V.). In Friesland komt deze soort op vele plaatsen voor, gelijk aan die, vermeld door VAN OOSTSTROOM & MENNEMA (1972) (D. T. E. van der Ploeg).

Ranunculus nemorosus DC.; Beek bij Nijmegen, mei 1972 (opg. Bij.); was in de vorige lijst (Gorteria 6, 1973, p. 188) abusievelijk vermeld van Beek, L.

Rosaceae

Rosa micrantha Borrer ex Sm.; Zwanenwater, Callantsoog, juni 1973 (Unio).

Saxifragaceae

Parnassia palustris L., met gevulde bloemen; Ameland, 1973 (G. Houtman). Zie Natura 70(8), 1973, p. 123.

Saxifraga granulata L.; Maasveld, W. van Reuver, gem. Beesel, L., juni 1973 (opg.

R. M. Olthoff). Van deze in Zuid-Limburg en het Kempense district vrij algemene soort zijn in Midden-Limburg vrijwel geen vindplaatsen bekend.

Scrophulariaceae

Antirrhinum orontium L.; N. van Welsum, gem. Olst, Ov., in berm van dijk langs Gelderse IJssel, sept. 1971 (opg. de B.).

Gratiola officinalis L.; Duiven, Gld., Jezufetenwaai, in 1000-en exx., juli 1973 (E. Kneepkens & J. Verhoeven).

Limosella aquatica L.; Overflakkee, Ventjagersplaat, W. van dam naar Hoeksche Waard, aug. 1973 (Werkgroep Goeree). Van deze in het Fluviatiele district zeldzame soort waren van het maritieme gedeelte van dit district geen vindplaatsen bekend.

Linaria elatine (L.) Mill.; Epe, spontaan in border van tuin, sept. 1973 (Mevr. I. Stuve-Bohlmeijer); Wrakelerberg, L. in graanveld, juli 1973 (v. d. M.).

Linaria spuria (L.) Mill.; Valburg, Gld., vochtig terrein bij zandgat, aug. 1973 (opg. J. de Bruijn). Het aantal uurhokken van dit akkeronkruid is sinds 1950 teruggelopen van 84 naar 22 (SMITS, 1974).

Melampyrum arvense L.; Kunderberg, L., een 40-tal exx., juli 1973 (M. F. J. Essers); zie Natuurh. Maandbl. 62 (10), 1973, p. 120. Zeer waarschijnlijk is deze vindplaats gelegen in het enige uurhok in Nederland, waar deze soort, die ooit in ons land in 80 uurhokken is aangetroffen (KEIZER-PLATE, 1974), thans nog kan worden gevonden.

Melampyrum pratense L.; bosje ten Z. van St. Maartensvlotbrug, N.-H., juni 1973 (Unio); Bentveld, duinhelling aan de Westerduinweg, juni 1973 (J. Mourik). Deze in het oosten en zuiden des lands algemene soort was van de duinstreek slechts van 2 vindplaatsen bekend.

Umbelliferae

Angelica archangelica L.; IJsselmeerkust, tussen Naarden en nieuwe brug bij Muiderberg, juli 1973 (opg. J. Frencken); Z.W. van Elsloo, L., langs Julianakanaal, juni 1973 (opg. J. de Bruijn). Ook buiten het gebied van de grotere rivieren in Midden-Nederland, waar deze soort thans vrij algemeen voorkomt (QUENÉ-BOTERENBROOD & MENNEMA, 1973), breidt zij zich nog steeds uit.

Crithmum maritimum L.; Nieuwvliet, Z.-VI., tussen steenblokken van zeedijk W. van Zwarte Polder, aug. 1973 (F. Adema, Me., v. d. M. & v. V.). Opnieuw een vondst van deze soort, waarvan de „martelgang” in Zeeland (DE VISSER, 1960) gelukkig nog steeds voortduurt.

Urticaceae

Parietaria judaica L.; Acquoy, Gld., op kerkmuur, sept. 1972 (opg. S.). Van hetzelfde uurhok was deze soort reeds bekend van Asperen (MENNEMA & SEGAL, 1967).

Parietaria officinalis L.; Heemskerk, ruderaal terrein bij kasteel Assumburg, okt. 1973; Heerlen, 1973 (Br. Arnoud). Zie Natuurh. Maandbl. 62(11), 1973, p. 133.

Valerianaceae

Valerianella dentata (L.) Poll.; Wrakelberg, L., in graanveld, juli 1973 (v. d. M.).

Literatuur

- BAKKER, D., 1955. De flora van de Noordoostpolder. *De Levende Natuur* 58(1), p. 1—10.
- BERG, C. C. & S. SEGAL, 1966. De Pinksterbloem in Nederland, *Gorteria* 3(6), p. 77—86.
- BERGH, L. M. J. VAN DEN & W. H. A. HEKKING, 1973. Zulze (Aster tripolium L.) langs de grote rivieren. *Gorteria* 6(8), p. 138—139.
- HATTINK, TH. A., 1974. De Fluviatiele invloed van de Hollandsche IJssel in het Hafdistrict. Verslag doctoraal onderzoek, Leiden.
- HELD, A. J. DEN, 1974. Cistaceae, Flora Neerlandica (in voorber.).
- HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1973. Flora van Nederland, 17e druk. Groningen.
- JANSEN, M. T. & J. MENNEMA, 1973a. Verslag van de „Floristenexcursie” naar Dronten. *Gorteria* 6(7), p. 117—121.
- & —, 1973b. *Gagea villosa* (Bieb.) Duby in Nederland. *Gorteria* 6(8), p. 125—128.
- JANSEN, P., 1951. Gramineae, Flora Neerlandica 1(2). Amsterdam.
- KEIZER-PLATE, C. L., 1974. De plantengeografische grens tussen het Gelderse en het Hafdistrict. Verslag doctoraal onderzoek (in voorber.).
- KERN, J. H. & TH. J. REICHEL, 1954. *Carex*, Flora Neerlandica 1(3). Amsterdam.
- MAAREL, E. VAN DER, 1971. Florastatistiek als bijdrage tot de evaluatie van natuurgebieden. *Gorteria* 5(7/10), p. 176—188.
- MENNEMA, J., 1973. Zeekool (*Crambe maritima* L.) in Nederland. *Natura* 70(1), p. 1—4.
- , 1974. Plantenkaartjes, in Algemene milieustatistiek 1973, p. 125—128.
- & S. SEGAL, 1967. Het geslacht *Parietaria* in Nederland, 2. *Gorteria* 3(8), p. 109—118.
- OOSTSTROOM, S. J. VAN & J. MENNEMA, 1972. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1971. *Gorteria* 6(3), p. 41—56.
- & TH. J. REICHEL, 1964. Liliaceae, Flora Neerlandica 1(6), p. 97—146.
- PLOEG, D. T. E. VAN DER, 1974. Een drietal *Potamogeton*-hybriden in Friesland, waaronder *Potamogeton* × *sparganifolius* Laest. ex Fries nieuw voor Nederland. *Gorteria* 7(1), p. 1—6.
- & F. RUDOLPHY, 1970. Nieuwe vindplaatsen in Friesland van *Carex aquatilis* Wahlenb. *Gorteria* 5(1), p. 16—17.
- & —, 1971. Nieuwe vindplaatsen in Friesland van *Carex aquatilis* Wahlenb., 2. *Gorteria* 5(11), p. 257—259.
- QUENÉ-BOTERENBROOD, A. J. & J. MENNEMA, 1973. Zeldzame Nederlandse plantesoorten in Zuid-Holland. Prov. Waterstaat Zuid-Holland, 's-Gravenhage.
- SIPKES, C. & J. MENNEMA, 1968. *Sonchus palustris* L. in Zuidwest-Nederland. *Gorteria* 4(6/8), p. 119—123.
- SMITS, C. J., 1974. Floristisch en vegetatiekundig onderzoek van enkele polders in de Zak van Zuid-Beveland. Gestenc. rapport, Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek, Yerseke.
- SOEST, J. L. VAN, 1973. Plantengeografische districten van Nederland. In HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, Flora van Nederland, 17e druk, p. 8—10.
- VISSER, A. DE, 1960. De martelgang van *Crithmum maritimum* L. in Zeeland. Correspondentieblad Rijksherbarium 17, p. 182—184.

B. Adventieve soorten

Aizoaceae

Tetragonia tetragonoides (Pall.) Ktze.; Wageningen-Hoog, stortplaats de Franse Kamp, sept. 1973 (opg. Bij.).

Amaranthaceae

Amaranthus albus L.; Heemskerk, ruderaal terrein, aug. 1973 (A.).

Amaranthus rudis Sauer (*A. tamariscinus* auct.); Rotterdam, Van Brienoordbrug, opgespoten terrein, sept. en okt. 1973 (opg. Dr. Ir. F. Hekker & Ir. H. P. van Heel).

Boraginaceae

- Amsinckia menziesii* (Lehm.) Nels. & Macbr.; Ede, langs een aardappelveld, zeer vele exx., aug. 1973 (Bij.); Heelsum, langs nieuw aangelegde weg, vele exx., aug. 1973 (id.); Mossel, Gld., langs akker, aug. 1973 (Dr. L. G. van der Hammen).
Anchusa ochroleuca Bieb.; Wormerveer, meelfabriek, sept. 1973 (A.).
Echium plantagineum L. (*E. lycopsis* L.); Loenen, Gld., landgoed Groenouwe, in zandafgraving, juli 1973 (opg. Prof. Dr. A. S. Troelstra).
Symphytum asperum Lepech. × *S. officinale* L. (*S. × uplandicum* Nyman); Wassenaar, tegenover Zuidwijk, langs zandweg, mei 1973 (v. d. M.).

Caryophyllaceae

- Silene conica* L.; Amsterdam-Osdorp, op zandig dijklichaam, juni 1973 (opg. S.).

Chenopodiaceae

- Chenopodium botrys* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, sept. 1973 (Bo.); Assendelft, vuilnisstortplaats, sept. 1973 (A.); Wormerveer, bij meelfabriek, sept. 1973 (id.).
Chenopodium foliosum Aschrs.; Krommenie, vuilnisstortplaats, aug. 1973 (A.).
Kochia scoparia (L.) Schrad. subsp. *densiflora* (Turcz. ex Moq.) Aellen; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, sept. 1973 (Bo.).
Salsola kali L.; Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, aug. 1973 (A.); *id.* var. *tenuifolia* Tausch; Ernst, Gld., op mesthoop, sept. 1970 (opg. de B.); Doesburgerbuurt tussen Ede en Lunteren, langs weg, okt. 1973 (K. Reinink).

Compositae

- Ambrosia trifida* L.; Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, aug. 1973 (A.).
Arctium tomentosum Mill.; Dieren, opslagterrein houthandel, juli 1973 (opg. Prof. Dr. A. S. Troelstra).
Artemisia absinthium L.; Amsterdam-O., Borneokade, juli 1973 (Bo.).
Artemisia biennis Willd.; Doesburgerbuurt tussen Ede en Lunteren, langs weg, okt. 1973 (K. Reinink).
Artemisia dracunculus L.; Amsterdam-W., sept. 1972 (Bo.); was in de vorige lijst (Gorteria 6, 1973, p. 192) abusievelijk vermeld van Breda.
Calendula arvensis L.; Westzaan, terrein Molenaars kindermeeffabriek, juni 1973 (A.).
Centaurea scabiosa L.; Afsluitdijk, nabij de Kop van de Afsluitdijk, in greppel, juli 1970 (opg. de B.).
Centaurea solstitialis L.; Heerlen, Beersdal, nabij woning, 1973 (opg. Bult). Zie Natuurh. Maandbl. 62(11), 1973, p. 133.
Chrysanthemum coronarium L.; Breezanddijk, Afsluitdijk, juli 1972 (opg. de B.).
Cirsium arvense (L.) Scop. var. *mite* Wimm. & Grab.; Wijster, Dr., langs spoorbaan, juni 1973 (v. V.); Moergestel, N.-Br., in karrespoor, juli 1973 (J. W. C. Entrop).
Crepis setosa Hall. f.; Rijswijk, Z.-H., ruderaal terrein, juni 1973 (Ir. M. Mellema).
Crepis tectorum L.; De Rijk, N.-H., graanoverslagbedrijf, juli 1973 (A.).
Guizotia abyssinica (L.) Cass.; Goeree, Stellendam, vuilnisstortplaats, aug. 1973 (Werkgroep Goeree).

- Hieracium caespitosum* Dum.; Oostelijk Flevoland, Stobbeweg, wegberm, juli 1969 (Unio). Zie *Gorteria* 6(7), 1973, p. 120.
- Iva xanthifolia* (Fresen.) Nutt.; Lunteren, ruderaal terrein, aug. 1973 (Bij.).
- Lactuca virosa* L.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, juli 1973 (A.).
- Picris echioides* L.; Leeuwarden, ruderaal terrein, sept. 1973 (opg. S.).
- Senecio squolidus* L.; Leiden, braakliggend terrein Telderskade, juni 1973 (Dr. C. Bas); uit zaad, afkomstig uit Manchester, Groot-Brittannië en uitgezaaid door J. H. Wieffering (Laboratorium voor Experimentele Plantensystematiek, Leiden) op 28 oktober 1971 om na te gaan of deze in Groot-Brittannië algemene, adventieve soort ook vestigingsmogelijkheden in Nederland heeft.
- Stenactis strigosa* (Mühlenb. ex Willd.) DC.; Breezanddijk, Afsluitdijk, juli 1970 en juli 1973 (opg. de B.). Deze soort is als een neofiet van o.a. rivieroevers te beschouwen en is niet eens zeldzaam te noemen (M. T. Jansen).
- Xanthium strumarium* L.; Rotterdam, bouwterrein, okt. 1973 (opg. G. J. Eerland).

Crassulaceae

- Sedum reflexum* L.; Amsterdam-Osdorp, op zandig dijklichaam, juni 1973 (opg. S.).

Cruciferae

- Barbarea intermedia* Bor.; Ouddorp, ruderaal terrein, mei 1973 (Werkgroep Goeree).
- Berteroa incana* (L.) DC.; Oldelamer, Fr., wegrand, juli 1973 (R.); Wageningen, haven, aug. 1973 (opg. Bij.); Ede, fabrieksterrein, okt. 1973 (id.); Amsterdam-Zuid, bouwterrein, juli 1973 (opg. Bo.); Oostvoorne, duinen, april 1973 (W. van Alken); Noorbeek, L., stengelfasciatie, 1973 (opg. Van der Laan). Zie *Natuurh. Maandbl.* 62(11), 1973, p. 133.
- Biscutella didyma* L. var. *ciliata* (DC.) Halácsy; Assendelft, vuilnisstortplaats, juli 1973 (A.).
- Bunias orientalis* L.; bij De Meern, U., aug. 1972 (opg. S.).
- Camelina sativa* (L.) Crantz; Wageningen, haven, juni 1973 (opg. Bij. & H. van Oeveren); De Rijp, N.-H., graanoverslagbedrijf, juli 1973 (A.).
- Cardaminopsis arenosa* (C. A. Mey.) Hayek; Duisel, N.-Br., spontaan in tuin, 1965 (W. Iven).
- Eruca vesicaria* (L.) Cav.; Grevelingen, Hompelvoet, op ingezaaide, beweidde grond, juli 1973 (P. A. Slim).
- Lepidium campestre* (L.) R. Br.; Sandervlak in de duinen bij Egmond, juni 1973 (Unio).
- Lepidium densiflorum* Schrad.; Wageningen, haven, juni 1973 (opg. Bij.).
- Lepidium latifolium* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, sept. 1973 (Bo.).
- Lepidium perfoliatum* L.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, sept. 1973 (Bo.).
- Lepidium sativum* L.; station Ede-Wageningen, juni 1973 (opg. Bij.).
- Lepidium virginicum* L.; Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, aug. 1973 (A.).
- Malcolmia maritima* (L.) R. Br.; Goeree, langs Oudedijk bij Stellendam, mei 1973 (Werkgroep Goeree).
- Rhynchosinapis cheiranthos* (Vill.) Dandy; Deventer, industrieterrein, juni 1973 (Mej. T. Riddering).

Sisymbrium irio L.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, mei 1973 (A.); Assendelft, vuilnisstortplaats, juni 1973 (id.).

Sisymbrium loeselii L.; Westzaan, terrein Molenaars kindermeeffabriek, juni 1973 (A.).

Thlaspi perfoliatum L.; de opgave van een vondst van deze soort bij Rhenen (Gorteria 6, 1973, p. 192) berust op een onjuiste determinatie (schr. meded. Bij.); de vondst betrof *Lepidium draba* L.

Cuscutaceae

Cuscuta campestris Yuncker; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, op *Polygonum aviculare*, sept. 1973 (Bo.); Anna Paulowna, N.-H., op *Daucus carota*, sept. 1973 (G. Houtman); Wieringermeer, op *Daucus carota*, sept. 1973 (id.).

Euphorbiaceae

Euphorbia uralensis Fisch. ex Link; Deventer, industrieterrein, juni 1973 (Mej. T. Riddering); Egmond-Binnen, Noordhollands Duinreservaat, in het Sandervlak, juni 1973 (A. L. J. van IJzendoorn); W. van Sommelsdijk, langs slootje tussen akkers, aug. 1973 (Werkgroep Goeree).

Ricinus communis L.; Fort Pannerden, zandig strandje aan de Waal, okt. 1973 (opg. Bij.).

Gentianaceae

Centaurium littorale (Turner) Gilmour; Hardegarijp, Fr., spontaan in tuin, aug. 1973 (opg. S.).

Geraniaceae

Erodium cicutarium (L.) L'Hérit. × *E. glutinosum* Dum. (*E.* × *anaristatum* Andreas); Heelsum, berm van nieuwe weg, aug. 1973 (Bij.).

Gramineae

Agropyron cristatum (L.) Gaertn.; Wageningen, haven, juni 1973 (Bij.).

Bromus erectus Huds.; Rotterdam, Schiedamsedijk, ruderaal terrein, juni 1973 (P. van der Ent).

Bromus macrostachys Desf.; Rijswijk, Z.-H., in verlaten volkstuintuin, juni 1973 (L. Quaadgras).

Bromus unioloides H. B. K.; Wassenaarse Slag, in vergraven stukjes duin, sept. 1973 (J. J. M. van Alphen).

Echinochloa crus-galli (L.) P. B. var. *frumentacea* (Roxb.) W. F. Wight; Rotterdam, Van Brienenoordbrug, opgespoten terrein, sept. 1973 (opg. Dr. Ir. F. Hekker & Ir. H. P. van Heel).

Eragrostis pilosa (L.) P. B.; Wageningen-Hoog, stortplaats de Franse Kamp, sept. 1973 (Bij.).

Hordeum jubatum L.; Goeree, duinen W. van Westnieuwlandse Polder, langs weg, aug. 1973 (Werkgroep Goeree).

Lagurus ovatus L.; Duckenborg bij Nijmegen, sept. 1965 (B. Reichgelt); Leiden,

- binnenplaats Rijksherbarium, juni 1973 (Dr. J. F. Veldkamp); Aardenburg, braakliggend terrein, juli 1973 (Me. & v. V.).
- Panicum dichotomiflorum* Michx.; Doesburgerbuurt tussen Ede en Lunteren, langs weg, okt. 1973 (K. Reinink).
- Phleum arenarium* L.; Deventer, industrieterrein, juni 1973 (Mej. T. Riddering).
- Poa bulbosa* L. f. *vivipara* Koeler; Beverwijk, spoorwegemplacement, mei 1973 (A.).
- Sorghum halepense* (L.) Pers.; Westzaan, terrein Molenaars kindermeeffabriek, juli 1973 (A.); Amsterdam, Stenen Hoofd, sept. 1973 (opg. Bo.).
- Tragus racemosus* (L.) All.; Itteren, L., verlaten grintgroeve aan de Maas, sept. 1967 (J. Dorgelo).

Hydrophyllaceae

- Phacelia tanacetifolia* Benth.; Lauwersoog, rondom expositiegebouw, uitgezaaid?, juli 1973 (opg. de B.); Loosduinen, langs weg naar Monster, op braakliggende grond, sept. 1973 (opg. R. M. van Urk).

Labiatae

- Satureja acinos* (L.) Scheele; Breezanddijk, Afsluitdijk, juli 1973 (opg. de B.).
- Satureja vulgaris* (L.) Fritsch; Kuinderbos, in wegberm, aug. 1971, ook teruggevonden in 1972 en 1973 (opg. P. Bremer).
- Teucrium botrys* L.; Assendelft, vuilnisstortplaats, juli 1973 (A.).

Lythraceae

- Lythrum hyssopifolia* L.; Dokkum, spontaan in stadskwekerij, juni 1963 (A. N. Bulthuis).

Malvaceae

- Abutilon theophrasti* Med.; Ede, op braakliggend terrein langs spoorlijn, okt. 1973 (opg. Bij.); Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, aug. 1973 (A.); Alphen aan de Rijn, opgespoten terrein, okt. 1973 (J. Hoogeveen).
- Anoda cristata* (L.) Schldl.; Veldhuizen, gem. Ede, langs Slotlaan, 1966 (Bij.).
- Hibiscus trionum* L.; Doesburgerbuurt tussen Ede en Lunteren, langs weg, okt. 1973 (K. Reinink); Wijk aan Zee, in de Dorpsduinen, sept. 1973.

Onagraceae

- Oenothera biennis* L. var. *cruciata* De Vries; Waarderpolder, gem. Haarlem, opgespoten terrein, juli 1973 (J. Mourik).
- Oenothera parviflora* L.; Amsterdam-W., Transformatorweg, juli 1973 (opg. Bo.).

Papilionaceae

- Genista pilosa* L.; Leiden, langs spoordijk, mei 1973 (v. d. M.); bij Hogebrug, gem. Driebruggen, Z.-H., langs spoordijk, aug. 1973 (opg. Th. A. Hattink).
- Lathyrus latifolius* L.; Assendelft, vuilnisstortplaats, sept. 1973 (A.).
- Lathyrus sylvestris* L.; Breezanddijk, Afsluitdijk, juli 1970, in 1971 niet, in 1972 wel teruggevonden (opg. de B.).
- Lupinus angustifolius* L.; Loenen, Gld., landgoed Groenouwe, in zandafgraving, juli 1973 (opg. Prof. Dr. A. S. Troelstra).

- Medicago polymorpha* L.; Wageningen, haven, sept. 1973 (Bij.).
Melilotus indicus (L.) All.; Krommenie, vuilnisstortplaats, aug. 1973 (A.).
Psoralea americana L.; Krommenie, vuilnisstortplaats, aug. 1973 (A.).
Trifolium alexandrinum L.; O. van Stellendam, langs akker, aug. 1973 (Werkgroep Goeree).
Trigonella procumbens (Besser) Rchb.; Apeldoorn, terrein Ver. Pharmaceutische Fabrieken, sept. 1973 (Bo.).
Vicia lutea L.; tussen Doorwerth en Heelsum, langs rijksweg bij de oprit naar de brug over de Rijn, ruderaal terrein, juni 1973 (opg. J. de Bruijn).
Vicia narbonensis L.; Rotterdam, Van Brienoordbrug, opgespoten terrein, sept. 1973 (opg. Dr. Ir. F. Hekker & Ir. H. P. van Heel).
Vicia pannonica Crantz; Ede, industrieterrein, juni 1973 (opg. Bij.); tussen Doorwerth en Heelsum, langs rijksweg bij de oprit naar de brug over de Rijn, ruderaal terrein, juni 1973 (opg. J. de Bruijn); Koog aan de Zaan, stationsemplacement, mei 1973 (A.); Oud-Beijerland, ruderaal terrein, juli 1973 (H. Gaasenbeek); Den Hout, tussen Oosterhout en Made, N.-Br., juni 1973 (C. D. van Oosten).

Ranunculaceae

- Delphinium ajacis* L.; Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, aug. 1973 (A.); Goeree, Stellendam, vuilnisstortplaats, aug. 1973 (Werkgroep Goeree).
Delphinium orientale Gay; Leiden, op opgespoten terrein, Rijn en Schiekade, juni 1973 (v. V.).
Nigella damascena L.; Leeuwarden, ruderaal terrein, sept. 1973 (opg. S.).

Rosaceae

- Aronia melanocarpa* (Michx.) Ell.; Chaam, Valkenburg, vochtige beekoever, in grote aantallen, juni 1973 (opg. C. van Alphen).
Potentilla norvegica L.; Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, aug. 1973 (A.); Wassenaar, dierenpark, aug. 1964 (opg. Ir. H. P. van Heel).
Sanguisorba minor Scop.; Leiden, op opgespoten terrein, Rijn en Schiekade, juni 1973 (J. van der Geest & v. V.).

Scrophulariaceae

- Mimulus moschatus* Dougl. ex Lindl.; Wormerveer, meelfabriek, sept. 1973 (A.).
Parentucellia viscosa (L.) Caruel; Grevelingen, Veermansplaat, op ingezaaide, beweede grond, juni 1973 (opg. P. A. Slim).
Verbascum nigrum L.; Voorschoten, tussen straattegels, aug. 1973 (Mevr. A. Mennema-Moes).

Solanaceae

- Datura stramonium* L. var. *tatula* (L.) Torr.; Enschede, bij viaduct bij de Technische Hogeschool, sept. 1973 (opg. E. J. Weeda); Wageningen-Hoog, stortplaats de Franse Kamp, sept. 1973 (opg. Bij.); Rotterdam, Van Brienoordbrug, opgespoten terrein, sept. 1973 (opg. Dr. Ir. F. Hekker & Ir. H. P. van Heel).
Nicandra physalodes (L.) Gaertn.; Heemskerk, ruderaal terrein bij kasteel Assumburg, okt. 1973 (A.); Gouderak, bij kippenhok, sept. 1973 (W. Terlouw).

Solanum triflorum Nutt.; Scheveningen, op basaltglooiing van de buitenhaven, sept. 1973 (opg. R. M. van Urk).

Umbelliferae

Ammi majus L.; Heemskerk, ruderaal terrein, aug. 1973 (A.); Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, aug. 1973 (id.); Afferden, L., ruïne, sept. 1973 (opg. M. F. J. Essers).

Zie Natuurh. Maandbl. 62(10), 1973, p. 121.

Coriandrum sativum L.; Leiden, op braakliggend terrein, juni 1973 (J. van der Geest & v. V.); Den Haag, tussen de straatklinkers, juni 1973 (L. Quaadgras).

Ridolfia segetum (L.) Moris; De Rijp, graanoverslagbedrijf, juli 1973 (A.).

Verbenaceae

Verbena officinalis L.; Breezanddijk, Afsluitdijk, sept. 1971 (opg. de B.); Voorschoten, in wegkant, juli 1973 (Mevr. A. Mennema-Moes); Leenderbos, gem. Leende, langs weggetje door stuifzand, juli 1973 (W. Iven).

C. Verwilderde soorten

Araceae

Pistia stratiotes L.; Leerdam, in de westelijke watergang langs het Recht van ter Leede, sept. 1973 (opg. J. Schrijver). Het is opmerkelijk, dat in dezelfde maand, waarin deze soort in de Krimpenerwaard werd gevonden (zie QUENÉ-BOTERENBROOD & MENNEMA, in *Gorteria* 7(2), 1974, p. 28—29), zij ook in de Vijfheerenlanden is aangetroffen.

Boraginaceae

Cynoglossum amabile Stapf & Drumm.; Zevenaar, spontaan in tuin, aug. 1973 (P. Aukes).

Campanulaceae

Campanula rapunculoides L.; Rotterdam, Waalhaven, O.-zijde, aug. 1973 (v. d. M.).

Caprifoliaceae

Viburnum lantana L.; Goeree, duinen N. van Goedereede, aug. 1973 (Werkgroep Goeree).

Caryophyllaceae

Cerastium tomentosum L.; N. van Makkum, Fr., tussen basaltblokken van IJsselmeerdijk, mei 1971 (opg. de B.).

Lychnis coronaria (L.) Desrouss.; Goeree, bij Stad aan het Haringvliet, aug. 1973 (Werkgroep Goeree).

Compositae

Cosmos bipinnatus Cav.; Goeree, Stellendam, vuilnisbelt, aug. 1973 (Werkgroep Goeree).

Echinops commutatus Juratzka; Ede, langs spoordijk, al enige jaren standhoudend, juli 1973 (opg. Bij.).

Hieracium aurantiacum L.; Tongeren, gem. Epe, in wegberm, juni 1973 (opg. de B.).

Rudbeckia laciniata L.; Geysteren, L., in bos bij kasteelruïne, massaal, april 1973 (Me.).

Scorzonera hispanica L.; Aardenburg, op grazige ruigte, aug. 1973 (F. Adema, Me., v. d. M. & v. V.).

Silybum marianum (L.) Gaertn.; Heemskerk, ruderaal terrein, aug. 1973 (A.).

Tragopogon porrifolius L.; Ruisseweg, tussen Oud- en Nieuw-Beijerland, juli 1973 (H. Gaasenbeek).

Convolvulaceae

Ipomoea purpurea Roth; Rotterdam, Van Brieneoordbrug, opgespoten terrein, sept. 1973 (opg. Dr. Ir. F. Hekker & Ir. H. P. van Heel).

Cruciferae

Hesperis matronalis L.; Laag Keppel, langs slotgracht, juni 1973 (P. Aukes); Bergen, De Franschman, ruderaal terrein, juni 1973 (Unio).

Iberis umbellata L.; Wageningen-Hoog, stortplaats de Fransche Kamp, sept. 1973 (opg. Bij.); Hondsbosche Zeewering bij Camperduin, ruderaal terrein, juni 1973 (Unio).

Lobularia maritima (L.) Desv.; Wageningen-Hoog, stortplaats de Franse Kamp, sept. 1973 (opg. Bij.); Goeree, bij Stellendam en Middelharnis, aug. 1973 (Werkgroep Goeree); Aardenburg, braakliggend terrein, juli 1973 (Me. & v. V.).

Geraniaceae

Geranium platypetalum Fisch. et Mey.; Tervoort, gem. Nieuw-Ginneken, wegberm, juni 1973 (opg. C. van Alphen).

Gramineae

Briza maxima L.; Amsterdam-Buitenveldert, tussen tegels van fietspad, juni 1973 (opg. J. Vuyk).

Hydrophyllaceae

Nemophila menziesii Hook. et Arn.; Goeree, W. van Dirksland, mei 1973 (Werkgroep Goeree).

Labiatae

Mentha spicata L.; Den Haag, Bezuidenhout, ruderaal terrein, aug. 1973 (L. Quaadgras).

Molucella laevis L.; Emst, gem. Epe, spontaan in tuin, met strobloemenzaad?, juli 1973 (Mevr. I. Stuve-Bohlmeijer).

Liliaceae

Allium moly L.; Den Haag, duinen bij Waalsdorpervlakte, juni 1973 (H. Kroes).

Muscari botryoides (L.) Mill.; Reeuwijk, Westkade, mei 1973 (opg. J. van der Straaten).

Scilla bifolia L.; Zeisterbos, maart 1973 (opg. S.).

Malvaceae

Alicea rosea L.; Stellendam, op vuilnisstortplaats, aug. 1973 (Werkgroep Goeree).

Malva moschata L., met witte bloemen; Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, aug. 1973 (A.).

Primulaceae

Lysimachia punctata L.; bij Winterswijk, juni 1973 (Mej. T. Riddering).

Rosaceae

Aruncus silvester Kost.; Chèvremont, L., mijnsteenbergrand, juli 1973 (opg. M. F. J. Essers). Zie Natuurh. Maandbl. 62(10), 1973, p. 121.

Scrophulariaceae

Veronica filiformis Sm.; Leeuwarden, in wegberm, april 1973 (opg. S.); De Wijtenhorst bij Deventer, april 1973 (Mej. T. Riddering); Blitterswijk, L., op stenen van ruïne, april 1973 (Me.).

Veronica teucrium L.; Vaassen, gem. Epe, open terrein, juni 1969 (opg. de B.).

Solanaceae

Nicotiana glauca Link & Otto; Goeree, Sommelsdijk, langs Christoffeldijk, aug. 1973 (Werkgroep Goeree).

Umbelliferae

Anthriscus cerefolium (L.) Hoffm.; Ginkel, gem. Ede, vuilnisstortplaats, juni 1973 (opg. Bij.).

Foeniculum vulgare Mill.; Westzaan, terrein Molenaars kindermeeffabriek, juli 1973 (A.).

Heracleum mantegazzianum Somm. & Lev.; Rijswijk, Z.-H., braakliggend terrein, mei 1973 (L. Quaadgras).

Vitaceae

Parthenocissus inserta (Kerner) Fritsch; Groet, gem. Schoorl, duinen, juni 1973 (Unio).

Summary

A list of new localities of rare species and interesting records of more common species found in the Netherlands mainly during 1973, subdivided in three categories:

- A. Native species;
- B. Adventitious species;
- C. Species escaped from cultivation.

In list A comments have been added, where necessary.